

Onder redactie van:

Prof. mr. dr. B.M.E.M. Schols
Prof. mr. dr. W. Burgerhart
Prof. mr. dr. F.W.J.M. Schols
Mr. F.M.H. Hoens
Mr. dr. J.W.A. Rheinfeld
Mr. G.A. Tuinstra
Mr. J.Th.M. Diks
Mr. M.J.P. Schipper
Mr. dr. N.V.C.E. Bauduin
Mr. E.C.E. Schnackers

AdvoTip

Erfrecht voor de advocaat

Afl. 2017-19

22 november 2017

De vijf erfrechtelijke beginselen

Iedereen kent wel de stress voor een belangrijke erfrechtelijke zitting of een belangrijke erfrechtelijke toets. Weet ik het nog allemaal wel? Zit het er goed genoeg in? Men bladert nog snel even door de wet... en heeft behoefte aan wat extra houvast, een extra erfrechtelijk steuntje in de rug, ofwel: een klein checklistje. En inderdaad daar zijn ze weer: *de vijf erfrechtelijke beginselen*. We lopen ze in vogelvlucht nog even na.

I. Er zijn twee soorten erfrecht: versterferfrecht en/of testamentair erfrecht

Artikel 4:1 BW, met totaal verschillende spelregels. Bijvoorbeeld: vindt er bij verwerping *plaatsvervulling* plaats of *aanwas*?

De bijbehorende artikelen: *artikel 4:12 BW*, *artikel 4:48 BW*

Denk ook aan *artikel 4:10 e.v. BW* ('achtereenvolgens, het groepenstelsel'), *artikel 4:13 BW* (de 'wettelijke verdeling') en *artikel 4:18 BW* ('ongedaanmaking', de 'driemaandstermijn' en 'alles of niets').

En wat te denken van 'het rijtje van vijf plus 1': *artikel 4:13 lid 3 BW* ('opeisbaarheidsgronden'), *artikel 4:13 lid 4 BW* ('rente'), *artikel 4:17 BW* ('toerekening'), *artikel 4:25 lid 6 BW* ('wilsrechten') en *artikel 4:27 BW* ('stiefkinderen'). Plus 1: 'wijziging breukdelen en onterving'.

II. De 'saisine' (rechtsopvolging onder algemene titel, ofwel: 'le mort saisit le vif')

Artikel 4:182 BW: niet alleen de lusten, maar ook de lasten.

Artikel 4:190 BW: zuiver aanvaarden, beneficiair aanvaarden of verwerpen.

Denk aan het gewijzigde *artikel 4:192 BW*:

'1. Een erfgenaam die zich ondubbelzinnig en zonder voorbehoud als een zuiver aanvaard hebbende erfgenaam gedraagt doordat hij goederen van de nalatenschap verkoopt, bezwaart of op andere wijze aan het verhaal van schuldeisers onttrekt, aanvaardt daardoor de nalatenschap zuiver, tenzij hij zijn keuze reeds eerder heeft gedaan. [...]

Maar ook aan de herkansing in *artikel 4:194a BW*: het meenemen van het fotoalbum is geen probleem.

III. Het 'gesloten stelsel' van uiterste wilsbeschikkingen

Dit stelsel is niet knellend, maar een hulpmiddel om foutloos te werken. Ieder testamentair 'modelletje' staat in de wet. Zie de definitie van een uiterste wil in *artikel 4:42 BW*.

De drie belangrijkste instrumenten:

- erfstelling: *artikel 4:115 BW*;
- legaat: *artikel 4:117 BW*;
- last: *artikel 4:130 BW en artikel 4:131 BW*.

Combineer bijvoorbeeld een executeur met een legaat en men heeft een 'legatenexecuteur': *artikel 4:144 BW en artikel 4:7 lid 1 letter h BW*.

Pas op: een afwikkelingsbewind is na vijf jaar opzegbaar: *artikel 4:180 BW en artikel 4:181 BW*.

IV. De legitieme portie is slechts een schadevergoedingsactie in geld

Zie *artikel 4:7 lid 1 letter g BW en artikel 4:63 BW* ('waarde'): een legitimaris die aanspraak op de legitieme portie heeft gemaakt, wordt slechts schuldeiser van de nalatenschap.

Zie ook *artikel 4:64 BW*: 'de helft', en *artikel 4:65 BW*: de 'legitimaire massa'.

Denk aan de 'contantenverklaring' (verwerpen en een beroep op de legitieme): *artikel 4:63 lid 3 BW*.

Denk aan 'dubbelop': *artikel 4:70 BW en artikel 4:71 BW*.

Denk aan de 'inferieure makingen': *artikel 4:72 BW en artikel 4:73 BW*, ofwel: de 'zwarte lijst' van uiterste wilsbeschikkingen.

Denk aan het niet-opeisbaar maken van de legitieme portie: *artikel 4:82 BW* en niet te vergeten het 'ten laste van', ofwel: de wijziging van de 'inkortingsvolgorde': *artikel 4:87 lid 2 BW*.

V. Erfrecht is (privatief) vertegenwoordigingsrecht

Betrek de executeur (en de vereffenaar) in de procedure: *artikel 4:145 lid 1 BW*.

De executeur als (privatief) vertegenwoordiger: *artikel 4:145 lid 2 BW*.

De vereffenaar als (privatief) vertegenwoordiger: *artikel 4:211 lid 2 BW*.

Heeft de afwikkelingsbewindvoerder zelfstandige verdelingsbevoegdheid?
Gebruik *artikel 4:171 BW*.

Zie ook *artikel 4:202 BW*: de 'ruimschoots toereikend'-verklaring ter voorkoming van de wettelijke vereffening in geval van beneficiaire aanvaarding.

Tot de volgende keer!

Prof. mr. dr. Bernard M.E.M. Schols
Radboud Universiteit Nijmegen
ScholsBurgerhartSchols Estate planning

ScholsBurgerhartSchols

www.scholsburgerhartSchols.nl

Boomjuridisch

Postbus 85576
2508 CG Den Haag

T (070) 330 70 33
E info@boomjuridisch.nl
I www.boomjuridisch.nl

Copyright 2017 © AdvoTip

Wilt u de *AdvoTip* niet meer ontvangen? Mail dan naar klantenservice@boomdenhaag.nl.

Hoewel uiterste zorg is besteed aan de inhoud van *AdvoTip – Erfrecht voor de advocaat* aanvaarden de uitgever en de redactie geen aansprakelijkheid voor onvolledigheid of onjuistheid.